

Бүөтүр Тобуруокап хоһоонноругар

Уолчаан уол улаатааһына

(эбии аабы уруогун сценарийа)

**Толордо: Нам улуунун Хатын-Ары
оскуолатын алын сүһүөх**

кылааһын учуутала

Максимова Мария Валерьевна

mariasain2015@gmail.com

Уруок тиэмэтэ: Бүөтүр Тобуруокап хоһоонноругар Уолчаан уол улаатааһына.

Сыала: Бүөтүр Тобуруокап хоһоонноругар олоһуран үөрэнээччилэр Уолчаан уолу үөрэтэн, иитэн таһааралларын ситиһии.

Соруга: Хоһооннору дорһоонноохтук, интонациятын тутуһан ааһар дьобурдарын сайыннарыы;

Хоһоонтон киһи хаачыстыбаларын быһааран үчүгэй өрүтү бэйэбэ иңэринии, мөкү өттө туоратыллыахтааһын быһаарыы;

Бүөтүр Тобуруокап хоһооннорун билиһиннэри, иитэр - үөрэтэр өрүттэрин булуу;

Бүөтүр Тобуруокап айымньыларын билиһиннэри, кинигэ выставкатын тэрийии.

Туттуллар мал: проектор, Уолчаан уол куукулата эбэтэр уруһуйа, үөрэх дуоската, хоһооннорго сөп тубэһэр уруһуй, карточкаһа хоһооннор.

Эбии быһаарыы: сценарийы 3- 4 кылаастарга эбии ааһы уруогар туттуохха сөп. Уолчаан уол куукулата икки таңастаах буолар (кирдээх арбайбыт уонна чэнчис). Уруок бүтүүтэ ыраас таңастаах Уолчаан буолуохтаах. Учутал аахпыт хоһооннорун аатын дуоскаһа үөрэнээччилэр көрөллөрүн курдук столбигынан иилэн ичиннэрэн иһэр. Уруок түмүгэ онно сиэттэриллэн тахсыахтаах. Хоһооннор карточка быһыытынан бэриллэр(барыларыгар тэң, биирдиилээн атын атын хоһоон), бөлөбүнэн олоролор.

Туһаныллыбыт айымньылар: «Тоһо?», «Биирдэ мэник туохтаабыт», «Оо, улугэр да эбит!» «Мэнигийээн - мэникчээн», «Ытанныах герой буолбат», «Эрдэ турбут оһолор», «Билэр букваларым», «Хааман биэр, тиңилэх ньиргиэр!», «Чэй, сырсыаһын! Биэтэги былдьаһыаһын», «Буут быччыңын сайыннарыах, буурдаан тамаарытыах!», «Куобаһы куота куобахтаа» , «Хатын», «Тэтиң», «Чычын-чаан», «Чыычаахтары таптыбын», «Өскө наһаа баһарыан».

Бүөтүр Тобуруокап хоһоонноро туттуллалларын чопчулааһына уруок түмүгэр буолуон сөп. Онно сиэттирэн выставканы көрдөрүү.

1. Тэрээһин чааһа

Дьарыкка бэлэмнэнии, улэлиир турукка киирии.

2. Ситиһии түгэнэ

«Тоҕо?» хоһоону искэ, онтон дорҕоонноохтук аахтарыы.

(Учуутал хоһоон аатын дуоскаҕа иилэр, аахпыт үөрэнээччилэри хайбыыр, эбии субэ биэрэр).

3. Уруок сыалын туруоруу

«Биирдэ мэник туохтаабыт» (хоһоону искэ, онтон дорҕоонноохтук аахтарыы. Кылгастык хайдах кини хаачыстыбата ойууламмытын быһаарсыы. Учуутал хоһоон аатын дуоскаҕа иилэр, аахпыт үөрэнээччилэри хайбыан, эбии сүбэ биэриэн сөп).

Учуутал: Биһиэхэ уруокпутугар бу хоһоонтон түспүт курдук Уолчаан диэн ааттаах уол кэллэ. Кини хайдаһый? (хоһоонтон ылан этэллэр, учуутал кылгастык дуоскаҕа бэлиэтиир- мэник, дьонун тылын истибэт).

Оҕолоор, бу уол тоҕо Уолчаан диэн ааттаммытый диир буоллахха...кини ханнык баҕар айымньыга уол оҕо хаачыстыбатын уонна аатын ылынар эбит. Ол иһин Уолчаан диэн ааттаммыт.

«Оо, улугэр да эбит!» хоһоону учуутал ааһан иһитиннэрэр. Хаачыстыбаны дуоскаҕа бэлиэтиир.

Билигин кини туһунан «**Мэнигийээн -мэникчээн**» диэн хоһоону ааһыахха. (Хоһоону искэ, онтон дорҕоонноохтук аахтарыы. Учуутал хоһоон аатын дуоскаҕа иилэр, аахпыт үөрэнээччилэри хайбыыр, эбии сүбэ биэрэр. Хоһоонтон хаачыстыбалары ылан этэллэр, учуутал кылгастык дуоскаҕа эбии бэлиэтиир- оҕолору хатыйтыыр, кыылга сыһыана куһаҕан, ийэтин улэтин сыаналаабат, танаһын харыстаабат).

Уолчаан уолу уерэтиэххитин, ийтиэххитин, чэнчис истигэн буолуобун баҕарабыт дуо? (Үөрэнээччилэр кылгастык санааларын этэллэр)

Оччого бугунну уруокпут сыала тугуй? **Хоһооннор нөңүө Уолчаан уолу үөрэтэн, иитэн таһаарыы.**

4. Уруок соругун туруоруу

Биһиги Уолчаан уолу хоһоон нөңүө үөрэтиэхпит, иитиэхпит. Билигин бөлөхтөргө хоһоон түңэтиэм, эһиги ол хоһоону дорҕоонноохтук ааҕарга эрчиллиэххит. Ону таһынан туохха үөрэтэрин, иитэрин быһаарыаххыт.

5. Дьарыгы тэрийии

(Бөлөбүнэн улэни тэрийии, хоһооннору түңэтии, айымньы туохха үөрэтэрин, иитэрин быһаартарыы. Учуутал хоһоон аатын дуоскаҕа ичиннэрэр, аахпыт үөрэнээччилэри хайҕыыр, эбии сүбэ биэриэн сөп).

1. **«Ытанныах герой буолбат»** - тулуурдаах буолуохха наада;
2. **«Эрдэ турбут оболор»** - куннээби режими тутуһуохтааххын;
3. **«Билэр букваларым»** - киһи буукубаны билиэхтээх, элбэхтик ааһыахтаах;
4. **«Хааман биэр, тинилэх ньиргизер!», «Чэй, сырсыабын! Бизэти билдьяабыабын»** - киһи этин –хаанын эрчийиэхтээх. Эт – хаан эрчийиитигэр сыһыаннаах ханнык бөлөххө хоһооннообуй?
5. **«Буут быччынын сайыннарыах, буурдаан тамаарытыах!», «Куобаҕы куота куобахтаа»**
6. **«Хатың», «Тэтин»** - айылҕаны таптыахтааххын, харыстыахтааххын;
7. **«Чычып-чаап», «Чыычаахтары таптыбын»** - айылҕа оболорун таптаа, харыстаа

6. Чопчулаабын

«Өскө наһаа баҕарыан» искэ, онтон бары бииргэ ааҕаллар (проектарынан кестер). Хаачыстыбаны дуоскаҕа бэлиэтиир.

Бугуну уруокка төһөлөөх элбэх Уолчаан көмөтүнэн хоһоону аахтыбытый... (Үөрэнээччи дуоскаҕа илиллибит хоһоон ааттарын ааҕар).

Бу хоһоон автордарын билэр буолааһыт(үөрэнээччилэр эппиэттэрэ). Бачча элбэх хоһоону оболорго анаан суруйбут эбит Бүөтүр Тобуруокап. (слайданан кылгастык билиһиннэри, бэлиэ датаны чопчулааһын).

Бүөтүр Тобуруокап хоһооннору туохха үөрэтэллэр эбитий? (дуоскаттан көрөн үчүгэй, мөкү хаачыстыбаны ааһы)

7. Түмүк

Уруокпут сыала туох этэй? (дуоскаҕа суруллан турары ааһы).

Уруокпут сыалын ситтибит дуо? (Үөрэнээччилэр эппиэттэрэ)
Уолчаанмыт бэрээдэктээх, көрсүө-сэмэй киһи буола улаатыа дуо?
(Үөрэнээччилэр эппиэттэрэ)

Оччотор уруок тиэмэтэ туох диэн буолуон сөбүй? (бииргэ таһаарыы,
дуоскаҕа бэлиэтээһин)

8. Бэйэни сыаналаныы.

Уруокка бэйэ улэтин, тугу билбитин сыаналаныы (кеме ситимнэр
бэриллэхтэрин сөп)

9. Дьиэҕэ улэ – сөбүлээбит хоһооннун нойосуус үөрэт. Бүөтүр
Тобуруокап туһунан төрөппүттэргин кытта сэлэргэс.

Эһиэхэ анаан Бүөтүр Тобуруокап кинигэлэрин выставкатын оңордубут,
ылан аабыаххытын сөп (сабыллан турар выставканы арийыы).